

ΤΟ ΜΗ ΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (της Ιωάννας Μουτσοπούλου)

✘ Μέχρι σήμερα η βασική προσπάθεια για διατήρηση της δημοκρατίας έχει βασιστεί στη θεσμική οργάνωση της πολιτείας και της κοινωνίας, αλλά αυτή η προσπάθεια, όσο απομακρυνόμασταν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και ξεχνούσαμε, συρρικνώθηκε και παρέμεινε πολύ ισχνή, κατά ένα μέρος επειδή παροδικά υποκαταστάθηκε από την υλική ευημερία και το κοινωνικό κράτος και έφερε εφησυχασμό. Τα υποκατάστατα όμως σήμερα έχουν ανατραπεί και έτσι είναι κατάλληλος χρόνος για διερεύνηση των αιτίων, όχι όμως στο τυφλό επίπεδο παράθεσης απλών γεγονότων και χειρισμών.

Αυτό που δεν έχει μέχρι σήμερα επισημανθεί είναι η εσωτερική, η υποκειμενική διάσταση της δημοκρατίας, όχι η συμβολική-τελετουργική που εκφράζεται απλώς με την κοινοβουλευτική λειτουργία και τους θεσμούς της. Αυτή η διάσταση της δημοκρατίας δεν θεραπεύεται, δεν αποκαθίσταται με θεσμούς, οι οποίοι εξάλλου στην πράξη δεν υπηρετούνται εθελούσια ούτε από τις ελίτ ούτε από τους πολίτες. *Η δημοκρατία έχει χρησιμοποιηθεί για χάρη μιας «ελευθερίας», που όμως δεν είναι πραγματική ελευθερία, αλλά η απώλεια του εαυτού στη χούνωση των επιθυμιών.* Ως ευκαιρία υλικής ευημερίας και ειρηνικής αδράνειας εμπεριέχει ήδη μία τάση αντιδημοκρατική, γιατί η ευημερία αυτή έχει φύση θνησιγενή και μη εξελικτική, μια και κάθε σταμάτημα εξέλιξης ως άρνηση της αληθινής υποκειμενικότητας είναι εντροπικό. Η αληθινή υποκειμενικότητα δεν είναι απλό είδωλο σε περιορισμένο χωρόχρονο, αλλά πλήρης εξελικτικών δυνατοτήτων. Μια τέτοια θεώρηση της δημοκρατίας είναι ατομιστική και αρνείται τη θεμελιώδη ενότητα μεταξύ των ανθρώπων και προκαλεί εσωτερικό ατομικό διχασμό.

Ο δε ανταγωνισμός όχι μόνον στην οικονομική-πολιτική ζωή, αλλά

και στην καθημερινότητα, ως δήθεν έκφραση της ελευθερίας καταστρέφει τελικά κάθε δημοκρατία, παρότι παρουσιάζεται ως ένα αναμφισβήτητο θεμέλιο της ζωής, κυρίως της οικονομίας. Αυτό είναι μια θεμελιώδης στρέβλωση στο επίπεδο της έννοιας της δημοκρατίας, η οποία είναι πλατιά αποδεκτή χωρίς μεγαλύτερη εμβάθυνση.

Αυτή η ανόητη ελευθερία των υποδουλωτικών επιθυμιών ενδοβάλλουν στο δημοκρατικό σύστημα δυνάμεις αυτοκαταστροφής, που προκαλούν τόσο στο επίπεδο των ελίτ όσο και των κυβερνωμένων τη διαφθορά σε κάθε πεδίο ζωής ως μια θεμελιώδη βία και ολοκληρωτισμό, που όμως δεν αναγνωρίζεται ως βία.

Παράλληλα με τη διαφθορά υπάρχει και η προλεχθείσα συνειδησιακή αδράνεια, που είναι ένα πιο εσωτερικό είδος διαφθοράς και συγκαλύπτεται ενίοτε από υπερεντατική δράση και αποτελεί το φυτώριο κάθε αρνητικότητας και ενέλιξης και είναι βαθύτερα επιβλαβής από όσο νομίζουμε.

Είναι πλέον φανερό ότι οι θεσμοί δεν επαρκούν, όχι τόσο γιατί ο σκοπός τους δεν είναι επαρκής για προστασία της δημοκρατίας, αλλά γιατί οι άνθρωποι δεν είναι διατεθειμένοι να τους στηρίξουν και τους χρησιμοποιούν μόνον ως μια εργαλειακή εγγύηση της ευημερίας τους, αλλά όχι ως τομέα ευθύνης τους.

Επίσης δεν γίνεται εύκολα αποδεκτό το ότι κάθε σύστημα διατρέχεται τόσο από οργανωτικές δυνάμεις όσο και από υποκειμενικές. Η συνισταμένη τους, στο βαθμό που οι υποκειμενικές είναι αρνητικές προς το σύστημα και παραμένουν έτσι ή επιδεινώνονται, διαμορφώνεται βαθμιαία με τρόπο εντροπικό που πλήττει και την οργάνωση καταστροφικά. Μόνον που αυτό δεν γίνεται άμεσα, αλλά απαιτείται η πάροδος χρόνου δημιουργώντας έτσι την αυταπάτη του εφησυχασμού. Σε αυτήν τη σχετικά αφανή λειτουργία της σχέσης θεσμών και υποκειμένων έγκειται η αυταπάτη των ανθρώπων ότι δεν έχουν καμμία συμμετοχή στα αίτια των δεινών τους.

Η συνήθης κριτική στα κακώς κείμενα αναζητεί εξωγενή αίτια και

δεν διακρίνει την εκ μέρους όλων μακροχρόνια παθητική αποδοχή της έμπρακτης ηθικής κατάρρευσης της δημοκρατίας για όσο χρόνο τα αποτελέσματα αυτής της κατάρρευσης δεν είναι αισθητά, με αποτέλεσμα μη αναστρέψιμες βλάβες.

Ιωάννα Μουτσοπούλου, Δικηγόρος
Μέλος της Γραμματείας της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ

Φωτό: wikimedia